

Utlåtande 2002:26 RIV+V (Dnr 483/00)

"Pappis" – en mötesplats för pappor och barn

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) (2000:24)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att anse motion 2000:24 om "Pappis" – en mötesplats för pappor och barn av Ann-Marie Strömberg (v) besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarråden Jan Björklund och Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

Ann-Marie Strömberg (v) har i motion 2000:24, *bilaga 2*, föreslagit att "pappis" ska vara en verksamhet inom öppna förskolan där umgängesföräldrar kan umgås med sina barn i närvaro av kompetent personal samt vara en plats där överlämnande av barn mellan föräldrarna kan ske utan konflikt.

Remisser

Motionen har remitterats till utbildningsnämnden, socialtjänstnämnden, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd för yttrande.

Utbildningsnämnden föreslår att en försöksverksamhet med sådan inriktning ges möjlighet att starta i projektform i några stadsdelar där behov och förutsättningar finns.

Socialtjänstnämnden anser att frågan om formerna för socialtjänstens medverkan vid umgänge i första hand ligger inom stadsdelsnämndernas ansvarsområde och att dessa får överväga hur detta behov ska tillgodoses.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd bedriver sedan 1992 en verksamhet som till idé, namn och form är en parallell till det som föreslås i motionen. Stadsdelsnämnden har goda erfarenheter från verksamheten och har kunnat klara ganska komplicerade umgängen, med hög grad av osämja mellan föräldrarna och även fall där psykisk ohälsa, misstanke om missbruk och sexuella övergrepp förekommit.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd anser att förslaget om "pappis" är intressant men behöver utredas vidare, innan det går att ta ställning till det. Innehållet och ramen för verksamheten behöver konkretiseras och det krävs en noggrann analys innan man kan starta ett "pappis".

Älvsjö stadsdelsnämnd ställer sig bakom det förslag som lagts fram i motionen.

Våra synpunkter

Motionären föreslår att staden centralt ska inrätta ett "pappis". Detta ska ske i form av en öppen förskola där umgängesföräldrar ska kunna umgås med sina barn i närvaro av kompetent personal och att överlämnandet ska kunna ske utan konflikt mellan föräldrarna.

Det är av stor vikt att ett barn har möjlighet till umgänge med båda föräldrarna. Där ska barnets intresse sättas i första rum i syfte att trygga barnets ställning i sin kontakt med båda föräldrarna.

Det är vår bedömning att behovet av den umgängesverksamhet som föreslås i motionen varierar i stadsdelsnämnderna. Ett eventuellt inrättande av ett "pappis" ligger i första hand inom stadsdelsnämndernas ansvarsområde och det bör även vara dessa som får överväga hur behovet ska tillgodoses. Ett exempel på ett sådant initiativ är verksamheten som bedrivs i Spånga-Tensta stadsdelsnämnd. Där har umgängesmöjligheter vid öppna förskolor visat på goda erfarenheter. Socialtjänsten har också möjlighet att i nära samarbete med stadsdelsnämnderna medverka när särskilda behov av stöd och hjälp föreligger. Staden har även i budget för 2002 gjort en stor satsning på öppna förskolan.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Margareta Olofsson* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. ge socialtjänstnämnden i uppdrag att i samverkan med några stadsdelar som en försöksverksamhet i projektform starta ett "Pappis"
2. därmed anse motionen besvarad
3. därutöver anföra följande.

Vissa stadsdelar har redan idag en fungerande verksamhet för umgängesföräldrar medan andra har behov av det. I vissa fall kan behovet vara så litet att det inte går att starta en egen verksamhet. Socialtjänstförvaltningen bör därför genomföra en undersökning av behovet och förutsättningarna för inrättandet av ett "pappis". I samverkan med intresserade stadsdelsnämnder kan en verksamhet inriktad på umgängesföräldrar inom öppna förskolan prövas. Det är viktigt att individ- och familjeomsorgens kompetens och erfarenheter tas tillvara i en sådan verksamhet och personalen bör vara manlig. Verksamheten ska finansieras med projektmedel och socialtjänstnämnden bör återkomma med ett äskande för att täcka verksamhetens kostnader.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta

- att anse motion 2000:24 om "Pappis" – en mötesplats för pappor och barn av Ann-Marie Strömberg (v) besvarad med vad som anförs i detta utlåtande.

Stockholm den 20 februari 2002

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Jan Björklund Kristina Axén Olin

Yvonne Modén

Reservation anfördes av *Margareta Olofsson* och *Ann-Marie Strömberg* (båda v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыttrande gjordes av *Viviann Gunnarsson* och *Christopher Ödmann* (båda mp) enligt följande.

Barn har rätt till båda sina föräldrar även om dessa inte lever tillsammans. Barn har rätt till ett fungerande umgänge med båda föräldrarna. Detta är inte alltid så enkelt i praktiken. I samband med skilsmässa/separation kan föräldrar hamna i stark konflikt med varandra och denna konflikt kan på olika sätt kanaliseras genom, och gå ut över, barnen

Stockholms stad har här ett ansvar för att medverka till barnens bästa. Det kan ske på många olika sätt. Förebyggande arbete är bland annat att korta väntiderna för familjerådgivning och att göra det möjligt för stadsdelarna att erbjuda samarbetssamtal och andra resurspersoner för familjer.

Kontaktfamiljer är en metod som vi tror mycket på. Då finns möjlighet att skapa kontakter på familjenivå som kan vara till stöd och glädje för lång tid. För att underlätta rekryteringen av kontaktfamiljer bör man erbjuda utbildning och handledning.

ÄRENDET

Ann-Marie Strömberg (v) har i motion 2000:24, *bilaga 2*, föreslagit att ”pappis” ska vara en verksamhet inom öppna förskolan där umgängesföräldrar kan umgås med sina barn i närvaro av kompetent personal samt vara en plats där överlämnande av barn mellan föräldrarna kan ske utan konflikt.

REMISSER

Motionen har remitterats till utbildningsnämnden, socialtjänstnämnden, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd, Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd och Älvsjö stadsdelsnämnd för yttrande.

Utbildningsnämnden beslutade den 21 september 2000 att som svar på remissen överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av *Sabina Bossi* (mp), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 7 augusti 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Motionens innehåll

Motionären fastslår att barn har rätt till ett fungerande umgänge med båda föräldrar även om dessa inte sammanlever samt att socialtjänsten har skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd.

Som en möjlighet för att underlätta umgänget mellan umgängesföräldrar, där det finns konflikter och för förälder som endast har umgängesrätt i närvaro av en kontaktperson, föreslås att neutrala mötesplatser skapas inom öppna förskolans ram, där umgänge kan ske i närvaro av kompetent personal. Det är oftast fadern som är umgängesförälder och därför föreslås i första hand en verksamhet för fäder, ett ”pappis”, där fäder kan umgås med sina barn och träffa andra i samma situation. Verksamheten föreslås vara öppen veckans alla dagar, i synnerhet under helger, då behovet bedöms vara störst. Lokalerna bör vara utformade så att konflikter vid överlämnande av barn kan undvikas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningens bedömning är att behovet i stadsdelarna av en verksamhet för umgängesföräldrar som föreslås i motionen kan se olika ut beroende på lokala förhållanden och organisation av övrig verksamhet. Öppen förskola finns inte heller i alla stadsdelar. I flera stadsdelar finns ett välutvecklat samarbete mellan öppen

stadsdelar. I flera stadsdelar finns ett välutvecklat samarbete mellan öppen förskola och individ- och familjeomsorgen i syfte att stödja föräldrar i sitt föräldraskap på olika sätt.

En undersökning av behovet och förutsättningarna för inrättandet av ett ”pappis” bör därför först genomföras. Där intresse och förutsättningar finns kan verksamhet inriktad på umgängesföräldrar inom öppna förskolan prövas. Verksamheten kan förslagsvis bedrivas i samverkan mellan några stadsdelar som en försöksverksamhet i projektform under en period och sedan utvärderas. Det är viktigt att individ- och familjeomsorgens kompetens och erfarenheter tas tillvara i en sådan verksamhet. Samarbete bör också sökas med berörda frivilligorganisationer. Inriktningen bör vara att verksamheten finansieras av projektmedel eller genom omdisponeringar inom givna budgetramar.

Socialtjänstnämnden beslutade den 19 september 2000 att återropa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 24 augusti 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Motionen i sammanfattning

Barn har rätt till ett fungerande umgänge med båda sin föräldrar även om dessa inte sammanlever. Socialtjänsten har skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd.

Fortfarande är det vanligast att barnet bor hos modern och att det är fadern som blir umgängesförälder. I och med att gemensam vårdnad blivit huvudregeln och då gemensam vårdnad kan komma till stånd även om en av föräldrarna motsätter sig det, blir socialtjänstens arbete både mer omfattande och svårare då den gemensamma vårdnaden förutsätter att föräldrarna samarbetar om barnet.

En möjlighet att underlätta umgänge mellan fäder och barn, både där det finns konflikter mellan föräldrarna som gör det nödvändigt att överlämnande av barnet sker på neutral plats och för fäder som har umgängesrätt endast i närvaro av kontaktperson, är inrättande av ”pappis”. Det är en öppen förskola där fäder kan umgås med sina barn och träffa andra i samma situation i närvaro av kompetent personal och en plats där överlämnade av barn mellan föräldrarna kan ske utan konfrontation föräldrarna emellan.

Förvaltningens synpunkter

Ann-Marie Strömberg (v) lyfter i sin motion fram en aktuell fråga. Enligt 12 § 4 st socialtjänstlagen (SoL) ska socialtjänsten tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, umgänge och adoption

har avgjorts. Domstolarna dömer i allt fler ärenden till övervakat umgänge och ger socialtjänsten i uppdrag att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd.

Det är många gånger svårt att hitta lämpliga personer som kan ta dessa uppdrag. Det kostar också mycket pengar då umgänget ofta sker på kvällar och helger. För stadsdelsnämnderna bör det vara angeläget att hitta andra lösningar för att tillgodose behovet av övervakat umgänge.

Vid konflikter mellan föräldrarna kan socialtjänstens medverkan vid umgänge efterfrågas även om det inte finns någon dom om övervakat umgänge. Även vid familjehemsplaceringar kan det finnas behov av närvaro av annan person vid umgänge mellan föräldrar och placerade barn. Också i dessa fall kan det vara aktuellt att ta fram andra lösningar än att en enskild person får i uppdrag att medverka vid umgänget.

Inom förvaltningen finns också erfarenhet av denna problematik. Vid kriscentrum för kvinnor uppkommer ibland problem i samband med umgänge. Socialjouren har ibland använts som överlämningsplats vid umgänge vilket inte alltid är så lyckat på grund av att det ofta finns bråkiga personer i lokalerna.

Ann-Marie Strömbergs (v) förslag om inrättande av "pappis" i anslutning till en öppen förskola är en idé om en alternativ mötesplats som också prövats på flera håll och som idag finns bl.a. i Spånga-Tensta och i Solna. Miljön på den öppna förskolan är neutral och anpassad till barnen. Föräldrarna ges möjlighet att umgås med sina barn i närvaro av kompetent personal.

I motionen föreslås att ett "pappis" inrättas som en stadsövergripande verksamhet. Förvaltningen anser dock att frågan om formerna för socialtjänstens medverkan vid umgänge i första hand ligger inom stadsdelsnämndernas ansvarsområde och att dessa får överväga hur detta behov ska tillgodoses.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade den 21 juni 2000 att överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 29 maj 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Synpunkter på motion angående inrättande av ett "Pappis" i Stockholms stad.

Behovet av nya former för stöd till barn och föräldrar uppmärksammades i början av 90-talet i Spånga-Tensta. Sedan 1992 bedriver stadsdelen en verksamhet som till idé, namn och form är en parallell till det som föreslås i motionen:

- ? Pappis är förlagt till en öppen förskola när denna stängt för dagen.
- ? Förskolepersonal, barnvårdare och manlig socionom har alternerat som personal allt efter behov.
- ? Verksamheten har erbjudit övervakat umgänge, invänjning/anknytning och överlämningar.

? ”Pappis” har erbjudits efter remiss från tingsrätt, via vår egen utredningsenhet och i vissa fall som komplement till samarbetssamtal. Under vissa år har även andra stadsdelar/kommuner kunnat köpa vår medverkan.

? Fram till 1998 kunde umgängen erbjudas helger + vissa vardagseftermiddagar. Sedan dess har inskränkningar gjorts av resursskäl och för närvarande kan vi erbjuda eftermiddagstid några vardagar per vecka.

Våra erfarenheter från Pappis har varit goda. Vi har kunnat klara ganska komplicerade umgängen, med hög grad av osämja mellan föräldrarna och även fall där psykisk ohälsa, misstanke om missbruk och sexuella övergrepp förekommit. De fördelar vi sett är bland annat:

? Att ha en egen lokal har stora fördelar jämfört med att som kontaktperson ibland tvingas välja platser ute på stan.

? Mammans överlämning av barnet kan göras kort och smidig. Vi kan låta pappan vänta i ett rum och ta emot barnet i ett annat, utan att barnet behöver relatera till en ny person under mer än någon minut. I vissa fall har vi dock erbjudit assistans med hämtning och lämning.

? Lokalen är anpassad för små barns lek, vilket innebär att leksaker, spel och pekböcker finns till hands. Detta ger möjligheter för pappan och barnet att snabbt komma igång med ett samspel. I situationer där små barn haft lite eller inget umgänge med pappan krävs både detta och personal som kan hjälpa till med anknytningen och ibland som ”lekinstruktörer”.

? I mindre komplicerade umgängen har personalen ofta varit två kvinnor, vilket fungerat utmärkt. Men i mer komplicerade fall har det krävts att en man medverkat för att pappan ska kunna ta emot hjälpen. Vi har också funnit att det bör vara en man som står som ansvarig för verksamheten och är den som först möter mannen för att diskutera hur umgänget ska gå till.

? Under det senaste året har verksamheten knutits tätare till andra besläktade verksamheter inom stadsdelens Förebyggarenhet. Vi har sett stora fördelar i att kunna erbjuda rådgivning speciellt riktad till män (och kvinnor) samt samarbetssamtal inom samma organisatoriska ram.

Den i motionen föreslagna pappisverksamheten stöds alltså av goda erfarenheter. En större pappisenhet skulle dessutom kunna erbjuda bättre öppethållande än vi kunnat erbjuda. Självklart vore det önskvärt både med helgöppet och möjlighet till utsträckt tid.

Under de år vi har haft öppet har umgängesföräldrarna nästan undantagslöst varit män. Förvaltningen kan därför inte se det som prioriterat att inrätta ett särskilt ”mammis”. I de fall det har funnits mammor i verksamheten, har detta inte inneburit något större problem, därför att umgänget nästan alltid har skett individuellt, d.v.s. inte i en grupp av föräldrar.

Om en mer omfattande pappisverksamhet startas bör man överväga en uppdelning i en nord/nordvästlig enhet och en som i huvudsak vänder sig till södra stadsdelarna.

Hämtning och lämning kan annars bli komplicerat, enheten kan bli för stor och samarbetet mellan pappis och kommunala förvaltningar alltför utspritt.

Oavsett om man skapar en eller två enheter, bör man knyta det till någon form av "mansrådgivning", liknande den vi har i Tensta. Dels har männen i dessa situationer behov av saklig rådgivning i familjerättsfrågor från en annan man. Dels kan man få möjlighet att bearbeta de låsningar som ofta förekommer, både i förhållande till kvinnor och till barnet.

Fördelen med en centraliserad pappisverksamhet är att kunna arbeta upp samarbete med t.ex. mansjouren, eller studieförbunden för att kunna starta grupper för umgängesföräldrar. Underlaget för sådant är ofta för litet inom en enskild stadsdel. Det vore förmodligen också lättare att utifrån en central pappisverksamhet föra diskussioner med domstolar och advokater om hur umgängedomar ska utformas.

Som uttrycks i motionen, bör personalen vara kvalificerad. Att jobba med den här typen av umgängen är ibland mycket påfrestande. En större enhet skulle ge underlag för specialiserad handledning. Man bör också vara mån om att den manliga representationen är stark och att en man står för verksamheten utåt.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 26 september 2000 att som svar på remissen överlämna och åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 13 september 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt remissvar med anledning av inkommen motion av Ann-Marie Strömberg (v): "Pappis" en mötesplats för pappor och barn (bil.1).

Remissinstanser är Utbildningsnämnden, Socialtjänstnämnden samt stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta, Maria-Gamla stan och Älvsjö.

Motionen tar upp barns rätt till båda sina föräldrar, även om de inte sammanlever, och att ha ett fungerande umgänge med båda föräldrarna. Den tar även upp socialtjänstens skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd. motionen konstateras att det fortfarande är vanligast att fäder blir umgängesföräldrar. Allt fler fäder kräver sin rätt till vårdnad och umgänge med sina barn. Lagstiftningen har gjort gemensam vårdnad till huvudregel.

Detta ställer allt större krav på föräldrar att kunna samarbeta omkring barnet trots inbördes konflikter. I motionen konstateras att detta inte är helt lätt och vid stark konflikt föräldrarna emellan går konflikten ut över barnen. Det kan uppstå komplicerade situationer när barnen skall lämnas över till den andra föräldern. I vissa fall får umgänge endast ske i närvaro av en av socialtjänsten utsedd kontaktperson

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen finner motionens förslag om "pappis" intressant. I de fall olösta separationskriser resulterat i kraftiga konflikter föräldrar emellan, blir barnen de som drabbas hårdast. De kommer ofta i kläm i sin kärlek till båda föräldrarna och kan även fräntas möjlighet till regelbunden kontakt med den ena föräldern. Förutsättningarna för ett umgänge kan se olika ut beroende på barnens åldrar.

Inom Maria-Gamla stan har föräldrar med svårigheter i samband med umgängestillfällen erbjudits att använda sig av lokal vid Barn- och familjehuset. Det har gällt föräldrar till de barn som där deltagit i en mamma – barnverksamhet. För barnen har pappan på ett naturligt sätt kommit in, då lokal har upplåtits åt en familj åt gången på tider som passat dem. De barn som berörts har varit från några månader upp till två år gamla. Flera har varit så små, att de inte kunnat vara skilda från modern annat än korta stunder.

Vid Barn- och familjehuset planeras att utöka tiden för umgängesföräldrar till en halv dag per vecka för de som vill komma. Personal finns vid behov tillgänglig i angränsande lokaler.

Motionens förslag om "pappis" är sympatiskt. Det skulle kunna erbjuda en plats för fäder (även de som aldrig sammanbott med sina barn och kanske dessutom är förstagångsföräldrar) att umgås med sina barn. Vid behov skulle de kunna få stöd av personal i detta umgänge och även kunna få svar på frågor de kan ha omkring sitt barn och relationen mellan dem. Ett sätt att utveckla och bli stärkt i sin föräldraroll. Det skulle även kunna innebära ett stöd att träffa andra fäder i liknande situation.

Förslaget väcker däremot ett antal frågeställningar, som behöver utredas vidare. Skulle det vara ett eller flera "pappis" i staden? Geografisk placering? Upptagningsområde? Hur stor kan efterfrågan förväntas bli och vid vilka tider? Vad är, utifrån sådana beräkningar, ett rimligt öppethållande och personalbemanning? Det är en resursfråga, inte minst vid helgöppet.

Andra frågeställningar handlar om hur verksamheten skulle organiseras.

Hur gör man för att ett "pappis" ska upplevas som en känd och positiv plats för de barn som främst är där för ett överlämnande mellan föräldrarna? Idag hämtar och lämnar föräldrar på ett naturligt sätt vid förskolor eller familjedaghem, för de barn som finns inom barnomsorgen, och vid skolor/skolbarnsomsorg för de större barnen. Fördelen med detta förfaringsätt är att det är kända och trygga platser för barnen.

Hur skulle överföringen ske vid ett "pappis"? Om det är en öppen förskola, hur får man kunskap och kännedom om den enskilda barnet och dess föräldrar? Finns det risk att det, för barn man knappt känner, kan bli en längre tids väntan mellan att ena föräldern lämnat och den andre hämtar? Hur kan personalen försäkra sig om att rätt person hämtar barnet? Innebär förslaget om öppen förskola att verksamheten skulle vara helt situationsstyrd?

Ytterligare frågor är: Vilka grupper av fäder och barn kan samtidigt delta i en verksamhet? Vilka åldrar på barnen är lämplig? Hur kan verksamheten organiseras för de barn som bara hämtas/lämnas, så att de inte stör barn och föräldrar som är där för ett umgänge? Hur skulle umgänget för barn i behov av skydd hanteras? Hur skulle

umgänge? Hur skulle umgänget för barn i behov av skydd hanteras? Hur skulle bemanningen dimensioneras och vilka speciella krav behöver ställas på personalens kompetens och erfarenhet?

Skulle förekomsten av ett "pappis" kunna medföra att Tingsrätten i sin dom kan tänkas "förlägga" umgänget för förälder med kontaktperson dit, det vill säga ytterligare en begränsning av umgängesrätten? Eller ska "pappis" vara ett helt frivilligt erbjudande?

Förvaltningen anser att förslaget om "pappis" är intressant men behöver utredas vidare, innan det går att ta ställning till det. Innehållet och ramen för verksamheten behöver konkretiseras och det krävs en noggrann analys innan man kan starta ett "pappis".

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade den 21 september 2000 att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Kåre Gustafson m fl* (s), *Anita Thisell* (v) och *Peter Modesta* (mp), bilaga 1.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 30 augusti 2000 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning av remissen

Ann-Marie Strömberg, företrädare för Vänsterpartiet, har i motion daterad i april 2000 föreslagit kommunfullmäktige besluta att starta "pappis"- en mötesplats för pappor och barn.

I motionen poängteras barns rätt till umgänge med båda sina föräldrar även om dessa inte lever tillsammans samt socialtjänstens skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd. Det är fortfarande vanligast att barnet efter en skilsmässa eller separation bor hos modern och att fadern blir umgängesförälder.

Vidare framhålls att många föräldrar i samband med en skilsmässa eller separation är i stark konflikt med varandra, något som går ut över barnen och gör att komplicerade situationer uppstår när barnet ska överlämnas till den andre föräldern. Det finns också familjer där umgängesföräldern av olika skäl endast har rätt att umgås med barnet i närvaro av en av socialtjänsten utsedd kontaktperson. Socialtjänstens arbete kan också innebära att rent praktiskt arrangera umgänget, vilket kan innebära att överlämnandet av barnet sker på neutral plats.

För att underlätta umgänge mellan fäder och barn, både när det finns konflikter mellan föräldrarna som gör att överlämnandet av barnet måste ske på neutral plats och för fäder som har umgängesrätt i närvaro av kontaktperson föreslås inrättande av "pappis"- en öppen förskola där fäder kan umgås med sina barn och träffa andra i samma situation i närvaro av kompetent personal.

Förvaltningens synpunkter

Från förvaltningens sida delar vi de synpunkter och det förslag som lagts fram.

Alltför många barn växer upp utan, eller med en mycket sporadisk kontakt med en av sina föräldrar. All forskning visar att det är oerhört viktigt för ett barns psykiska utveckling och välbefinnande att under uppväxten ha kontakt med båda sina föräldrar. Barn som växer upp med tillgång till endast en förälder är ofta överrepresenterade bland de barn som blir föremål för socialtjänstens insatser.

Det finns därför all anledning att från socialtjänstens sida försöka underlätta och skapa förutsättningar för ett fungerande umgänge mellan barn och föräldrar. Uppbyggnaden av någon form av ”pappis”- verksamhet är ett led i och ett komplement till de insatser som i övrigt görs för att stödja föräldrar i umgänget med sitt barn.

Det är fortfarande så att det i de flesta familjer är modern som har huvudansvaret för den dagliga omvårdnaden om barnet, vilket leder till att fadern vid en skilsmässa eller separation ibland står ganska ”handfallen” vad gäller den rent praktiska omsorgen om barnet, särskilt när det gäller små barn som inte på egen hand klarar några av de dagliga bestyren. Det är därför viktigt att det i en eventuell ”pappis”- verksamhet finns tillgång till personal som kan ge stöd och hjälp också i den rent praktiska omvårdnaden om barnet.

Det finns visserligen mycket få fall där umgänget mellan barn och en förälder måste ske i närvaro av kontaktperson men erfarenheten visar att det i dessa fall är mycket svårt att få tillstånd ett fungerande umgänge. Vi har stora svårigheter att rekrytera lämpliga kontaktpersoner till dessa, i de flesta fall mycket komplicerade uppdragen med starka motsättningar mellan föräldrarna. Vår erfarenhet är också att det är svårt att inom ramen för ett umgänge med kontaktperson bygga upp en naturlig och långsiktigt fungerande relation mellan barnet och föräldern. I dessa ärenden skulle sannolikt ”pappis”- verksamheten fylla en viktig funktion och möjliggöra ett umgänge för de barn och föräldrar som nu inte kan uppehålla en kontakt på grund av svårigheterna att rekrytera och på sikt kunna vidmakthålla ett umgänge i närvaro av kontaktperson.

RESERVATIONER M M

Utbildningsnämnden

Särskilda uttalandet av Sabina Bossi (mp) är av följande lydelse.

Det är på ett sätt sorgligt att konstatera hur lätt det är att bejaka idéer som bekostas av "omprioriterad budget" i stadsdelarna.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservationen av Kåre Gustafson m fl (s), Anita Thisell (v) och Peter Modesta (mp) är av följande lydelse.

Att beslutet skulle ha getts följande lydelse.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande. Nämnden ställer sig därmed bakom det förslag som framförts.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2000:24

2000:24

Motion av Ann-Marie Strömberg (v) om "Pappis" - en mötesplats för pappor och barn

Barn har rätt till båda sina föräldrar även om dessa inte sammanlever. Barn har rätt till ett fungerande umgänge med båda föräldrarna och socialtjänsten har skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd.

Fortfarande är det vanligaste att barnen bor hos sina mödrar och att fäderna blir umgängesföräldrar, men allt fler fäder kräver sin rätt till vårdnad och umgänge med sina barn och ändringar i lagstiftningen har gjort gemensam vårdnad till huvudregeln, vilket ställer allt större krav på föräldrar att kunna samarbeta omkring barnet, trots sina inbördes konflikter.

Detta är inte helt lätt. Många gånger är föräldrar i samband med skilsmässa/separation i stark konflikt med varandra och konflikten går ut över barnen. Det finns familjer där föräldrarna inte kan tala med varandra, inte tål att se varandra, och det uppstår komplicerade situationer när barnen skall lämnas över till den andra föräldern. Speciella svårigheter är det för kvinnor som blivit misshandlade av barnafadern och ändå förväntas samarbeta med denne omkring barnens situation.

Det finns också familjer där umgängesföräldern av olika skäl får umgås med barnet endast i närvaro av en av socialtjänsten utsedd kontaktperson.

Fortfarande är det vanligast att barnet bor hos modern och att det är fadern som blir umgängesförälder. Många fäder känner sig i starkt underläge gentemot modern och tycker – med rätt eller orätt – att modern medvetet försvårar umgänget med barnet.

Socialtjänsten har skyldighet att medverka till att ett fungerande umgänge kommer till stånd mellan föräldrar och barn. I och med att gemensam vårdnad blivit huvudregeln och då gemensam vårdnad kan komma till stånd även om en av föräldrarna motsätter sig det blir socialtjänstens arbete både mer omfattande och svårare då den gemensamma vårdnaden förutsätter att

tande och svårare då den gemensamma vårdnaden förutsätter att föräldrarna samarbetar om barnet, trots sina inbördes konflikter, och att frivilliga överenskommelser kan komma till stånd och fungera.

Socialtjänstens arbete innebär allt från samarbetssamtal med föräldrar i infekterad konflikt med varandra, till att praktiskt arrangera så att umgänget med barnet fungerar för båda föräldrarna vilket kan innebära att ordna överlämnande av barnet på neutral plats, ibland så att föräldrarna slipper träffa varandra, och att ordna kontaktpersoner för umgängestillfällen. Socialtjänsten tvingas använda mycket fantasi för att finna individuellt fungerande lösningar.

En möjlighet att underlätta umgänge mellan fäder och barn, både där det finns konflikter mellan föräldrarna som gör det nödvändigt att överlämnande av barnet sker på neutral plats och för fäder som har umgängesrätt endast i närvaro av kontaktperson är ett "pappis" – en öppen förskola där fäder kan umgås med sina barn och träffa andra i samma situation i närvaro av kompetent personal och en plats där överlämnande av barn mellan föräldrarna kan ske utan konfrontation föräldrarna emellan.

Det finns också mödrar som är umgängesföräldrar och det är möjligt att det finns behov också av ett "mammi" för mödrar som har restriktioner i sin rätt till umgänge med barn. Om behov av ett "mammi" finns bör dock "pappis" och "mammi" var åtskilda framför allt av hänsyn till de kvinnor som blivit misshandlade av barnafadern, men också av behandlingsmässiga skäl, då det i relationskonflikter ofta blir låsta positioner mellan könen.

Ett "pappis" ställer stora krav på kompetent personal som kan hantera och stödja både föräldrar i konflikt med varandra och barn som slits mellan sina föräldrar. Verksamheten måste vara öppen veckans alla dagar, i synnerhet under helger, då behovet torde vara störst, (det är under helger som överlämnande av barn och umgänge för umgängesföräldrar oftast sker). Lokalens utformning är av stor vikt, så att konflikter vid överlämnande av barn kan undvikas.

Jag föreslår kommunfullmäktige besluta

att starta ett "pappis" enligt ovanstående intentioner.

Stockholm den 10 april 2000

Ann-Marie Strömberg